

tion of agreements is one of the effective alternative (out-of-court) methods of conflict resolution, which is designed to quickly restore the violated rights of victims, reduce the time and costs of justice, preserve state legal and human resources, and prevent violence. As confirmation of the relevance of the research topic, the judicial statistics of consideration of criminal proceedings based on agreements by courts of first instance are given, which proves the expediency and timeliness of introducing such a legal institution in Ukraine. Analyzed norms of international legal acts, domestic legislation, including norms of the Law of Ukraine "On Mediation".

The regulation of conciliation procedures based on mediation as one of the alternative tools for resolving legal conflicts has been studied. Different models of mediation are presented. The problematic nature of some provisions regarding the application of agreements in the criminal procedural legislation of Ukraine was also considered. Particular attention is paid to the definition of a person who can be a mediator and his legal status in criminal proceedings. The positions of scientists regarding lawyers and other lawyers as mediators, victims and their representatives, defenders, on the one hand, and psychologists, sociologists, teachers, etc. on the other hand, are considered. It was established that the introduction of the institution of mediation in the national criminal court requires public assistance in the use of conciliation procedures in criminal proceedings, and therefore, the continuation of scientific research of this legal institution.

Keywords: restorative justice, criminal proceedings, conflict (dispute), mediation, mediation agreement, conciliation agreement, mediator, reconciliation, defender, lawyer, psychologist, compromise.

DOI: 10.33766/2524-0323.102.250-268

УДК: 343.98; 343.147

Лисенко В. В., доктор юридичних наук, професор, професор кафедри кримінальної юстиції Державного податкового університету (м. Ірпінь, Україна)
e-mail: charly_niron@i.ua

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-1541-5105>

ОБШУК: ПРОБЛЕМИ РЕАЛІЗАЦІЇ ПОЛОЖЕНЬ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОЦЕСУАЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА В СУДОВІЙ ПРАКТИЦІ

У статті, з урахуванням результатів вивчення судової практики, наведено особливості призначення та проведення обшуку житла чи іншого володіння особи. Виокремлено найбільш поширені помилки в ході підготовки клопотань про надання дозволу на проведення обшуку, а також порушень, які допускають слідчі в ході безпосереднього здійснення слідчої (розшукової) дії.

Визначено мету проведення такої слідчої (розшукової) дії та головні напрями діяльності слідчого щодо відшукання й вилучення конкретних предметів, речей і документів для вирішення завдань кримінального провадження. Наведено вимоги до клопотань про надання дозволу на проведення обшуку, виокремлено приклади із судової практики щодо повернення для доопрацювання таких клопотань, відмову слідчого судді в задоволенні клопотання, надання дозволу на проведення обшуку.

З урахування результатів вивчення судової практики наведено головні помилки, які зустрічаються в практиці проведення обшуку щодо осіб, які можуть проводити обшук, бути присутніми при його проведенні. Звертається увага на необхідності ретельного підбору понять. Виокремлено головні недоліки щодо внесення відомостей про учасників до протоколу обшуку, запрошення заінтересованих в результатах розслідування понять тощо. Наведено проблемні сторони використання технічних засобів для здійснення фіксації ходу проведення обшуку та відображення і збереження його результатів.

Висвітлено використання результатів обшуків у доказовому процесі, виокремлено окремі помилки, які допускаються слідчими при їх проведенні, що призводять до визнання доказів недопустимими в ході судового розгляду кримінального провадження.

Ключові слова: порядок проведення обшуку, клопотання про надання дозволу на проведення обшуку, ухвала слідчого судді про дозвіл на проведення обшуку, фіксація ходу проведення обшуку, використання результатів обшуку в доказовому процесі.

Постановка проблеми. Розслідування злочинів не обходиться без проведення обшуку, спрямованого на виявлення та фіксацію відомостей про обставини вчинення кримінального правопорушення, відшукування знаряддя кримінального правопорушення або майна, яке було здобуте в результаті його вчинення, а також встановлення місцезнаходження розшукуваних осіб. Незважаючи на те, що кримінальне процесуальне законодавство чітко визначає порядок проведення такої слідчої (розшукової) дії, у практиці розслідування злочинів виникають проблемні ситуації, слідчими допускаються помилки, а в окремих випадках перевищення своїх повноважень. Вивчення судової практики щодо особливостей призначення та проведення обшуку дозволяє виокремити конкретні недоліки у діяльності органів досудового розслідування, що, в подальшому, буде сприяти удосконаленню їх діяльності та усуненню негативних наслідків.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Процесуальний порядок, особливості проведення обшуку щодо окремих кримінальних правопорушень знайшли широке висвітлення останнім часом у наукових публікаціях О. А. Антонюка щодо кримінальних правопорушень проти громадського порядку [1]; І. В. Вегери – щодо проблемних питань участі адвоката при проведенні обшуку [2]; І. В. Гловюк – щодо проблемних питань забезпечення належної правової процедури обшуку [3]; Д. В. Деревняка – щодо удосконалення тактики обшуку [4]; Д. А. Морозова – щодо особливостей проведення обшук при розслідуванні незаконного вирощування або посіву снотворного маку чи конопель [5]; Л. М. Перцовой-Годорової – щодо «електронного доказу» під час обшуку [6] О. С. Смірнова, Г. К. Тетерятник – щодо організаційно-правових питань фіксування обшуку технічними засобами [7] та багатьох інших авторів, предметом дослідження яких були криміналістичні та кримінальні процесуальні особливості призначення та проведення обшуку. У наведених вище наукових публікаціях запропоновано низку обґрунтованих рекомендацій щодо удосконалення діяль-

ності органів досудового розслідування під час проведення обшуку, запропоновані зміни до чинного кримінального процесуального законодавства, наведені окремі проблемні питання щодо організації проведення такої слідчої (розшукової) дії. Незважаючи на те, що питання проведення обшуку достатньо повно досліджені у публікаціях науковців, у ході безпосередньої реалізації норм кримінального процесуального законодавства виникає низка проблемних питань. Слідчі та прокурори допускають порушення встановленої процедури обшуку, які тягнуть за собою визнання отриманих доказів недопустимими, ухилення від кримінальної відповідальності правопорушників.

Формулювання цілей. З огляду на вищевказане, метою статті є розгляд визначеного чинним законодавством порядку проведення обшуку та виокремлення, на підставі вивчення судової практики, порушень чинного кримінального процесуального законодавства у діяльності органів досудового розслідування. Аналіз таких результатів буде сприяти усуненню порушень чинного законодавства слідчими та прокурорами, належній організації проведення такої слідчої (розшукової) дії, удосконаленню діяльності органів досудового розслідування.

Виклад основного матеріалу. За КПК України (2012 р.) обшук виконує, у тому числі, завдання, які раніше були покладені на проведення виїмки (КПК України 1960 р.). Фактично в кожному кримінальному провадженні застосовується така слідча (розшукова) дія. Обшук проводиться з метою виявлення та фіксації відомостей про обставини вчинення кримінального правопорушення, є дієвим заходом щодо відшукування та вилучення знарядь кримінального правопорушення або майна, яке було здобуте в результаті його вчинення. В одному кримінальному провадженні протягом трьох днів працівники Офісу Генерального прокурора провели 64 обшуки в різних приміщеннях [8].

Вибіркове вивчення судової практики показало, що здебільшого слідчі дотримуються встановленого порядку проникнення до житла чи іншого володіння особи в ході проведення обшуків у кримінальних провадженнях. Однак, в окремих випадках, усе ж таки допускаються порушення конституційних прав людини, чинного кримінального процесуального законодавства й слідчі проводять обшуки без належного судового дозволу, з істотними порушеннями прав і свобод учасників кримінального судочинства. Так в одному із випадків обшук у будинку був проведений без дозволу слідчого судді. У його проведенні брали участь більше ніж 15 співробітників поліції, поняті були запрошені лише після фактичного початку обшуку. Протокол обшуку не складався [9].

У клопотаннях про надання дозволу про проведення обшуку слідчі, прокурори ставлять питання про відшукування та вилучення:

- вогнепальної зброї [10];
- комп'ютерної техніки, електронних та магнітних носіїв інформації [11];
- документів фінансово-господарської діяльності [8].

Проведення обшуку має спрямування на вирішення завдань кримінального провадження. При цьому варто враховувати певні інтереси осіб, щодо яких проводиться така слідча (розшукова) дія. Особливо це стосується діяльності

суб'єктів господарювання. Унаслідок проведення обшуку та безпідставного вилучення майна суб'єкти господарювання нерідко позбавляються можливості реалізації майнових прав та законних інтересів. Трапляються випадки, коли в ході обшуку вилучаються документи, речі, майно, які не мають жодного відношення до вчинених кримінальних правопорушень.

Важливим спрямуванням зазначеної слідчої (розшукової) дії є також встановлення місцезнаходження осіб, які переховуються від органів досудового розслідування та суду й оголошені в розшук. Так судом був оголошений розшук обвинуваченого та надано дозвіл на проведення обшуку будинку за місцем його проживання з метою встановлення його місцезнаходження [12-14]. В іншому випадку, при таких же самих обставинах, слідчий суддя відмовив у проведенні обшуку з метою встановлення місцезнаходження особи, яка розшукувалася органами досудового розслідування, оскільки підозрюваний не був оголошений у розшук, проживав за місцем реєстрації [15].

Обшук проводиться на підставі ухвали слідчого судді місцевого загального суду, у межах територіальної юрисдикції якого знаходиться орган досудового розслідування, а у кримінальних провадженнях щодо злочинів, віднесених до підсудності Вищого антикорупційного суду, – на підставі ухвали слідчого судді Вищого антикорупційного суду (ч. 2 ст. 234 КПК України).

Кримінальний процесуальний закон вимагає обов'язкового дотримання правових вимог при оформленні процесуальних документів. клопотання слідчого (за погодженням з прокурором) або прокурора до слідчого судді про проведення обшуку має відповідати вимогам, зазначеним у ст. 234 КПК України.

Важливим у формуванні змісту клопотання є обґрунтування того, що не було можливості добровільно отримати речі й документи в результаті тимчасового доступу до речей і документів або відомостей, які можуть у них міститися. Крім цього, має бути обґрунтовано, що іншими слідчими (розшуковими) діями, на відміну від обшуку, не можна вирішити завдання кримінального провадження. До клопотання мають бути додані оригінали або копії документів та інших матеріалів, якими прокурор, слідчий обґрунтовує доводи клопотання (про наявність у власності житла, автомобіля тощо), а також витяг з Єдиного реєстру досудових розслідувань щодо конкретного кримінального провадження.

Поширеними в судовій практиці є випадки повернення для доопрацювання клопотання слідчого, прокурора про надання дозволу на проведення обшуку через неякісну їх підготовку. Судова практика знайшла форму вирішення таких ситуацій через надання слідчим чи прокурором заяви про повернення клопотання у зв'язку з необхідністю його доопрацювання, оскільки, відповідно до положень ч. 6 ст. 234 КПК України, у разі відмови в задоволенні, клопотання про дозвіл на обшук житла чи іншого володіння особи слідчий, прокурор не має права повторно звертатися до слідчого судді з клопотанням про дозвіл на обшук того самого житла чи іншого володіння особи, якщо в клопотанні не зазначені нові обставини, які не розглядалися слідчим суддею [16-21].

Поширеною причиною відмови слідчим суддею в задоволенні клопотання про дозвіл на проведення обшуку є, зокрема, відсутність у додаткових матеріалах клопотання витягу з Єдиного реєстру досудових розслідувань [22]. До причин відмови може бути віднесено не конкретне визначення предметів і документів, які підлягають відшукуванню і вилученню та можливість вирішення завдань за допомогою тимчасового доступу до речей і документів чи проведення інших слідчих (розшукових) дій. Підставою відмови в наданні дозволу на проведення обшуку не було доведено наявність достатніх підстав, визначених в пп. 1-5 ч. 5 ст. 234 КПК України [23-24].

Нерідко здійснюються заходи, які не передбачені кримінальним процесуальним законодавством щодо оформлення клопотання про надання дозволу для проведення обшуку. Слідчим було проведено обшук автомобіля до постановлення ухвали слідчого судді на підставі положень ч. 3 ст. 233 КПК України. Погодившись з прокурором, слідчий невідкладно звернувся до слідчого судді з клопотанням про проведення обшуку. У задоволенні клопотання про обшук було відмовлено, оскільки слідчий в одному клопотанні одночасно запитував дозвіл на проведення обшуку та арешт майна, яке було фактично вилучено в ході обшуку. При цьому взагалі не досліджувалося питання чи дійсно були наявні підстави для проникнення до житла чи іншого володіння особи без ухвали слідчого судді. Клопотання було повернуто слідчому для доопрацювання [25]. У судовій практиці трапляються випадки, коли для отримання дозволу на проведення обшуку використовуються фальсифіковані протоколи допиту свідків, які в подальшому були надані до слідчого судді [26].

Ухвала слідчого судді про дозвіл на обшук житла чи іншого володіння особи з підстав, зазначених у клопотанні прокурора, слідчого, надає право проникнути до житла чи іншого володіння особи лише один раз (п.1 ст. 235 КПК України), строк дії ухвали не може перевищувати одного місяця з дня постановлення ухвали (пп. 1 п. 2 ст. 235 КПК України). Ухвала про дозвіл на обшук житла чи іншого володіння особи може бути виконана слідчим чи прокурором. Це положення ч. 1 ст. 236 КПК України в судовій практиці знаходить неоднозначне тлумачення. В одному із кримінальних проваджень захисник заявив клопотання про визнання недопустимим доказом протокол обшуку, з огляду на те, що обшук у квартирі, а також особистий обшук фактично були проведені оперуповноваженим, а не слідчим, якому ухвалою слідчого судді надано дозвіл на проведення обшуку [27]. Відповідно до ч. 5 ст. 236 КПК України, за рішенням слідчого чи прокурора, може бути проведено обшук осіб, які перебувають у житлі чи іншому володінні, якщо є достатні підстави вважати, що вони переховують при собі предмети або документи, котрі мають значення для кримінального провадження. Враховуючи викладене вище, суд визнав протокол обшуку належним та допустимим доказом.

Виконання ухвали слідчого судді може передоручатися іншому слідчому з групи слідчих, так й оперативному працівнику. Таке рішення повністю узгоджується з правою позицією, викладеною в постанові Верховного Суду від 17 лютого 2021 р. у справі № 263/10353/16-к. Верховний Суд колегією суддів Третейої

судової палати Касаційного кримінального суду зазначив у вказаному вище рішенні, що визначення в ухвалі слідчого судді конкретного слідчого або прокурора, які мають здійснювати обшук, перебуває поза межами повноважень слідчого судді з контролю за дотриманням прав, свобод та інтересів осіб у кримінальному провадженні та обмежується в цій частині перевіркою того, чи є належним суб'єктом учасник кримінального провадження, який звернувся з клопотанням про проведення обшуку [28].

З огляду на вищесказане в ухвалі про надання дозволу на проведення обшуку, по-різному визначають коло осіб, яким надано право його проведення. Слідчим суддею було надано дозвіл на проведення обшуку за однією адресою 28 слідчим Національної поліції, які здійснювали досудове розслідування у кримінальному провадженні, зазначивши їх прізвища [29]. В іншому випадку в ухвалі було зазначено про надання дозволу слідчим групи слідчих та прокурорам групи прокурорів у кримінальному провадженні [30], заступнику начальника слідчого відділу; слідчому, начальнику відділу місцевої прокуратури, прокурору місцевої прокуратури, зазначивши їх прізвища [31].

Обшук або огляд житла чи іншого володіння особи, обшук особи, з огляду на положення абз. 2 ч. 7 ст. 233 КПК України, здійснюються з обов'язковою участю не менше двох понятних, незалежно від застосування технічних засобів фіксування відповідної слідчої (розшукової) дії, крім особливостей, встановлених ст. 615 КПК України. Понятими не можуть бути потерпілий, родичі підозрюваного, обвинуваченого і потерпілого, працівники правоохоронних органів, а також особи, заінтересовані в результатах кримінального провадження. Зазначені особи можуть бути допитані під час судового розгляду як свідки проведення відповідної слідчої (розшукової) дії.

Особливий режим кримінального провадження в умовах воєнного стану (абз. 3 ч. 1 ст. 615 КПК України) визначає, що при проведенні обшуку, якщо залучення понятних є об'єктивно неможливим або пов'язано з потенційною небезпекою для їхнього життя чи здоров'я, ця слідча (розшукова) дія проводиться без залучення понятних. У такому разі хід і результати проведення обшуку в обов'язковому порядку фіксуються доступними технічними засобами шляхом здійснення безперервного відеозапису.

Важливим є не лише дотримання вимог кримінального процесуального законодавства щодо обов'язкової участі понятних, а також врахування якісного їх підбору. У ході проведення обшуку, на вимогу особи, у якій проводили обшук, був замінений один із понятних, оскільки він перебував у стані алкогольного сп'яніння [32]; поняттий не володів державною мовою і, відповідно, не міг прочитати протокол обшуку [33]; поняттий був запрошений після початку обшуку [34]; поняттий не бачив моменту встановлення та вилучення вогнепальної зброї [35]; як поняті, були запрошені раніше судимі особи, які на момент розгляду кримінального провадження в суді відбували покарання [9].

Для участі в проведенні обшуку (ч. 1 ст. 236 КПК України) може бути запрошений потерпілий, підозрюваний, захисник, представник та інші учасники

кримінального провадження. З метою одержання допомоги з питань, що потребують спеціальних знань, слідчий, прокурор для участі в обшуку має право запросити спеціалістів (для подолання логічного захисту комп'ютерних систем; копіювання інформації з електронних інформаційних систем, комп'ютерних систем або їх частин, мобільних терміналів систем; подолання перешкод з відкриття приміщень, сейфів, сховищ; вилучення зброї, боєприпасів, вибухових речовин тощо). У ході обшуків вилучено зброю, осколкові ручні гранати Ф-1, бойові припаси, вибухові речовини, що, відповідно, вимагало допомоги спеціалістів [36-37].

Слідчий, прокурор вживає належних заходів для забезпечення присутності під час проведення обшуку осіб, чий права та законні інтереси можуть бути обмежені або порушені. Незалежно від стадії проведення обшуку слідчий, прокурор, інша службова особа, яка бере участь у проведенні обшуку, зобов'язані допустити на місце його проведення захисника чи адвоката, повноваження якого підтверджуються, згідно з положеннями ст. 50 КПК України.

Чинним законодавством (абз. 3 ч. 3 ст. 236 КПК України) передбачено також, що слідчий, прокурор не може заборонити учасникам обшуку користуватися правовою допомогою адвоката або представника. Вони зобов'язані допустити їх до обшуку на будь-якому етапі його проведення. Вивченням судової практики не встановлено фактів відмови користуватися правовою допомогою. Слідчі надають можливість особам, у яких проводився обшук, користуватися послугами адвоката, незважаючи, що такі дії, в окремих випадках, призводять до затримання проведення обшуку, витоку інформації про слідчу (розшукову) дію, негативних наслідків у розслідуванні злочинів тощо. У ході проведення обшуку особою, у якої його проводили, було заявлено клопотання про можливу участь адвоката й надання його на безоплатній основі (надання безоплатної правової допомоги). Слідчим було відмовлено в залученні захисника на безоплатній основі, оскільки ст. 49 КПК України передбачена можливість надання такого захисника лише підозрюваному, обвинуваченому, а процесуальний статус особи, у помешканні якої проводився обшук, на той час визначений не був. Крім того, був наданий час (три години) для залучення адвоката самостійно [38]. Судом у ході розгляду кримінального провадження по суті проведений обшук, який визнано правомірним. Незважаючи на це, судом було винесено виправдувальний вирок, оскільки не доведено, що вилучені в ході обшуку психотропні речовини в особливо великих розмірах належали конкретній особі.

Слідчі в ході обшуку інколи допускають низку порушень встановленого порядку його проведення. Так під час обшуку не було дотримано вимог кримінального процесуального законодавства щодо процедури слідчої (розшукової) дії, а саме: обшук проведено без участі захисника; не ознайомлено підозрюваного з ухвалою про дозвіл на проведення обшуку; не зберігся оригінальний примірник технічного носія інформації зафіксованих процесуальних дій; у протоколі обшуку не зазначено всіх осіб, які були присутні під час проведення слідчої (розшукової) дії [39].

Показовим щодо неналежного проведення обшуку є також кримінальне провадження, де в ході слідчої (розшукової) дії слідчий не вніс до протоколу підозрюваного, співробітника оперативного підрозділу, що брали участь у його проведенні, не була здійснена фіксація з використанням технічних засобів, не були упаковані предмети, які були вилучені в ході обшуку і до того ж слідчий не підписав протокол обшуку [40]. В іншому випадку, згідно з відеозаписом проведеного обшуку, перед початком слідчої (розшукової) дії до квартири, де в подальшому був проведений обшук, заходила невідома особа, яка не була у складі слідчо-оперативної групи [41]. Виявлення у квартирі наркотичного засобу та його належність певній особі суд поставив під сумнів.

Обшук житла чи іншого володіння особи на підставі ухвали слідчого судді в обов'язковому порядку фіксується за допомогою аудіо- та відеозапису (ч. 10 ст. 236 КПК України). Наведені вище приклади із судової практики свідчать про наявність низки проблем як організаційного, так і технічного характеру. У протоколах обшуку не зазначають, хто і якими технічними засобами здійснював запис ходу здійснення обшуку; проведення запису на власні мобільні телефони; відсутність на момент розгляду кримінального провадження в суді оригіналу запису тощо. Відповідно до положень ч. 6 ст. 107 КПК України, незастосування технічних засобів фіксування кримінального провадження у випадках, якщо воно є обов'язковим, тягне за собою недійсність відповідної процесуальної дії та отриманих унаслідок її вчинення результатів, за винятком випадків, якщо сторони не заперечують проти визнання такої дії та результатів її здійснення чинними. В одному із кримінальних проваджень суд дослідив лише надані копії відеозапису, які склалися з декількох окремих файлів, що розрізнені між собою. Відсутність оригіналу відеозапису привело до визнання судом недійсним (недопустимим) обшуку, як процесуальної дії, та отриманих унаслідок її вчинення результатів [42]. В іншому кримінальному провадженні у протоколі обшуку не знайшли відображення: дані щодо застосування технічних засоби фіксації; учасників слідчої (розшукової) дії; осіб, які здійснювали відеофіксацію; причини переривання відеозапису обшуку [43].

Достатньо інформативними для потреб розслідування злочинів є різноманітні сучасні засоби зберігання та передачі інформації. Тому, здебільшого, у клопотаннях про надання дозволу на проведення обшуку зазначається про такі комп'ютерні та інші технічні засоби зберігання інформації. Однак для доступу до такої інформації виникає потреба подолання логічного захисту таких технічних засобів. Якщо під час обшуку слідчий, прокурор виявив доступ чи можливість доступу до комп'ютерних систем або їх частин, мобільних терміналів систем зв'язку, для виявлення яких не надано дозвіл на проведення обшуку, але щодо яких є достатні підстави вважати, що інформація, що на них міститься, має значення для встановлення обставин у кримінальному провадженні, прокурор, слідчий має право здійснити пошук, виявлення та фіксацію комп'ютерних даних, що на них міститься, на місці проведення обшуку (ч. 2 п. 6 ст. 236 КПК України).

Особи, які володіють інформацією про зміст комп'ютерних даних та особливості функціонування комп'ютерних систем або їх частин, мобільних терміналів систем зв'язку, можуть повідомити про це слідчого, прокурора під час здійснення обшуку, відомості про що вносяться до протоколу обшуку. Так підозрюваний добровільно надав доступ до ноутбуку «Lenovo B50-30» та до платіжної системи Rupeer.com, указавши номер гаманця, де можливо було простежити здійснені платежі та факт реалізації відеопродукції [44].

При обшуку слідчий, прокурор має право проводити вимірювання, фотографування, звуко- чи відеозапис, складати плани і схеми, виготовляти графічні зображення обшуканого житла чи іншого володіння особи чи окремих речей, виготовляти відбитки та зліпки, оглядати й вилучати документи, тимчасово вилучати речі, які мають значення для кримінального провадження. Місцем огляду під час обшуку була територія суб'єкта господарювання М., де, встановлена вигрібна яма глибиною 2,1 м та розмірами 70,5 м², з якої взято проби ґрунту. Поряд виявлено дві ділянки з візуальними ознаками забруднення, площею 2,85 м² та 14,2 м², з яких також було взято проби ґрунту. На території виявлено засмічення земельної ділянки відходами виробництва на загальній площі 235 м². Встановлено факт знищення зелених насаджень у кількості 15 одиниць [45].

Важливим напрямом є використання результатів проведеного обшуку в доказовому процесі. Суди у вирок ретельно досліджують усі обставини, пов'язані з проведенням обшуку. Оскільки в одному із кримінальних проваджень «основним» доказом були предмети (наркотичні засоби та предмети для паління канабісу), вилучені в ході проведення санкціонованого обшуку, судом у вирок було детально проаналізовано отримані докази з точки зору дотримання процедури проведення такої слідчої (розшукової) дії (наявність ухвали слідчого судді, відображення результатів обшуку в протоколі і додатку – відеозапису; проведення обшуку в присутності понятих та інших осіб; застосування фіксації відповідно до вимог ч. 10 [ст. 246 КПК України](#); роз'яснення прав та обов'язків учасників слідчої (розшукової) дії). Також у вирок було зазначено, що порушень вимог [ст. 87 КПК України](#), які б давали підстави для визнання недопустимим доказом протоколу обшуку, встановлено не було [46]. В іншому випадку суд лише зазначив, що вчинення кримінального правопорушення підтверджується, у тому числі, протоколом обшуку, з якого вбачається, що під час обшуку було виявлено та вилучено наркотичні засоби та засоби для їх використання [47].

Практика свідчить про існуючі факти перешкоджання слідчому виконанню ухвали суду про проведення обшуку, тому для їх виконання нерідко залучаються спецпідрозділи поліції. При цьому не завжди суд визнає такі дії перешкоджанням. Так, незважаючи на наявність відеозапису ходу здійснення слідчої (розшукової) дії, показань присутніх у ході його проведення, суд визнав правоохоронців заінтересованими особами в результатах кримінального провадження й ухвалив виправдувальний вирок у зв'язку з недоведеністю складу кримінального правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 343 КК України [33].

Нерідко до суду звертається сторона захисту зі скаргою про визнання незаконним проведення обшуку на підставі ухвали слідчого судді та вимагає повернення вилученого майна і документів. Суд відмовляє у відкритті провадження, оскільки в такому разі скарга подана на рішення, дію чи бездіяльність слідчого, дізнавача, прокурора, що не підлягає оскарженню (ч. 4 ст. 304 КПК України) [48-49].

До слідчого судді підозрювані, їх захисники звертаються зі скаргами про повернення вилучених у ході обшуку документів, предметів, речей [50]. Так слідчий суддя дійшов висновку, що речі та документи, які вилучені в ході обшуку, незважаючи, що вони не були зазначені в ухвалі про проведення обшуку, не є тимчасово вилученим майном [51].

Згідно з ч. 3 ст. 233 КПК України, слідчий, прокурор мають право до постановлення ухвали слідчого судді увійти до житла чи іншого володіння особи лише у невідкладних випадках, пов'язаних із врятуванням житла людей та майна чи з безпосереднім переслідуванням осіб, які підозрюються у вчиненні злочину. У такому випадку прокурор, слідчий за погодженням із прокурором зобов'язаний невідкладно після здійснення таких дій звернутися з клопотанням про проведення обшуку до слідчого судді [52].

В іншому кримінальному провадженні слідчим не доведено, що обшук проводився у зв'язку з невідкладним випадком, пов'язаним із врятуванням майна чи з безпосереднім переслідуванням осіб, які підозрюються у вчиненні злочину. Суд не погодився з тим, що у провадженні відбулося саме врятування наркотичних засобів [53]. Суду не було доведено існування загрози знищення чи втрати майна, яке є речовим доказом у кримінальному провадженні, що вимагало його врятування та у зв'язку з чим було проведено обшук автомобіля як невідкладний випадок [54]. У клопотаннях про надання дозволу на проведення обшуку в таких випадках мають бути дотримані вимоги, визначені в ч. 3 ст. 234 та ч. 5 ст. 234 КПК України. Під час розгляду клопотання слідчим, прокурором мають бути обґрунтовані підстави для обшуку без відповідної ухвали слідчого судді.

Висновки. Вивчення судової практики дозволило встановити низку недоліків, що знижують ефективність досудового розслідування, зводять нанівець роботу окремих підрозділів правоохоронних органів, які здійснюють оперативне документування та виявляють кримінальні правопорушення у сфері незаконного обігу наркотичних засобів, незаконного обігу зброї, бойових припасів тощо.

Такі порушення відносилися, здебільшого, до: проведення обшуку без ухвали слідчого судді; проведення обшуку як невідкладного без наявності до того підстав; проведення обшуку без участі захисника; клопотань про обшук та відображення необхідної інформації, визначеної кримінальним процесуальним законодавством; запиту в одному клопотанні дозволу на проведення обшуку й арешту майна; використання для отримання дозволу на проведення обшуку фальсифікованих матеріалів досудового розслідування; підбору понять та їхньої присутності при всіх діях в ході обшуку; технічних засобів здійснення ві-

деофіксації ходу проведення слідчої (розшукової) дії, зберігання оригіналів запису до розгляду кримінального провадження в суді; відсутність відеофіксації ходу слідчої (розшукової) дії; упакування предметів, які були вилучені; присутності сторонніх осіб у ході обшуку; складання протоколу обшуку та відображення усіх учасників та дій, які здійснювалися у ході слідчої (розшукової) дії.

Причинами перерахованих вище недоліків у діяльності органів досудового розслідування, як уявляється, є не належне ставлення слідчих до виконання службових обов'язків, нехтування вимогами чинного кримінального процесуального законодавства, неналежний рівень професійної підготовки та контролю з боку керівництва слідчих підрозділів та процесуальних керуючих.

Порушення порядку проведення обшуку, неналежне використання технічних засобів щодо фіксації ходу слідчої (розшукової) дії тощо призводить до визнання отриманих доказів у ході обшуку недопустимими, виправдувальних вироків, ухилення правопорушників від кримінальної відповідальності, можливості продовження ними протиправної діяльності. Виокремленні недоліки в організації проведення обшуку будуть сприяти організації діяльності органів досудового розслідування на належному рівні та усуненню негативних наслідків.

Предметом подальших наукових досліджень можуть бути особливості професійної підготовки слідчих, належної форми контролю за їх діяльністю керівників слідчих підрозділів та процесуальних керуючих, створення алгоритмів щодо процесуального та криміналістичного забезпечення ходу проведення такої слідчої (розшукової) дії.

Використані джерела:

1. Антонюк О. А. Наукові диспути щодо проведення обшуку під час розслідування кримінальних правопорушень проти громадського порядку. *Юридична наука*. 2020. № 10 (112). С. 54–61. URL : <https://doi.org/10.32844/2222-5374-2020-112-10.07>.
2. Вегера І. Проблемні питання участі адвоката при проведенні обшуку. *Підприємництво, господарство і право*. 2016. № 7. С. 143-147.
3. Гловюк І. В. Проблемні питання забезпечення належної правової процедури обшуку. *Вісник Південного регіонального центру Національної академії правових наук України*. 2008. № 14. С. 141-149.
4. Деревняк Д. В. Криміналістична тактика обшуку та особистий обшук: необхідність удосконалення. *Криміналістичний вісник*. 2015. № 2 (24). С. 104-108.
5. Морозов Д. А. Особливості проведення обшуку при розслідуванні незаконного вирощування або посіву снотворного маку чи конопель. *Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е.О. Дідоренка*. 2018. Вип. 1(81). С. 270-281. URL : <https://journal.lduvs.lg.ua/index.php/journal/article/view/211>.
6. Перцова-Годорова Л. «Електронний доказ» під час обшуку. *Підприємництво, господарство і право*. 2020. № 6. С. 243-247.
7. Смірнов О. С., Терятник Г. К. Організаційно-правові питання фіксування обшуку технічними засобом. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2019. № 3. С. 176-179. DOI : <https://doi.org/10.32850/sulj.2019.3-42>.

8. Ухвала слідчого судді Вищого антикорупційного суду від 31 січня 2020 р. Справа № 991/578/2. [Електронний ресурс] URL : <https://reyestr.court.gov.ua/Review/87359853>. (дата звернення: 04.03.2023).

9. Вирок Мукачівського міськрайонного суду Закарпатської області від 11 листопада 2022 р. Справа № 306/753/19. [Електронний ресурс] URL : <https://reyestr.court.gov.ua/review/107258228>. (дата звернення: 28.02.2023).

10. Ухвала слідчого судді Ленінського районного суду м. Кіровограда 11 жовтня 2019 р. Справа № 405/7628/19. [Електронний ресурс] URL : <https://reyestr.court.gov.ua/Review/85059614>. (дата звернення: 04.03.2023).

11. Ухвала слідчого судді Вищого антикорупційного суду від 7 вересня 2020 р. Справа № 991/6331/20. [Електронний ресурс] URL : <https://reyestr.court.gov.ua/Review/91490496>. (дата звернення: 04.03.2023).

12. Ухвала судді Городоцького районного суду Хмельницької області від 9 грудня 2020 р. Справа № 672/872/20. [Електронний ресурс] URL : <https://reyestr.court.gov.ua/Review/93427333>. (дата звернення: 04.03.2023).

13. Ухвала слідчого судді Марганецького міського суду Дніпропетровської області від 5 квітня 2019 р. Справа № 180/626/18. [Електронний ресурс] URL : <https://reyestr.court.gov.ua/Review/80958067>. (дата звернення: 04.03.2023).

14. Ухвала слідчого судді Красногвардійського районного суду м. Дніпропетровська від 1 лютого 2022 р. Справа № 204/685/22. [Електронний ресурс] URL : <https://reyestr.court.gov.ua/Review/102880781>. (дата звернення: 04.03.2023).

15. Ухвала слідчого судді Ковельського міськрайонного суду Волинської області від 23 грудня 2019 р. Справа № 159/3590/19. [Електронний ресурс] URL : <https://reyestr.court.gov.ua/Review/86532686>. (дата звернення: 04.03.2023).

16. Ухвала слідчого судді Подільського районного суду міста Києва від 28 лютого 2019 р. Справа № 758/2794/19. [Електронний ресурс] URL : <https://reyestr.court.gov.ua/Review/80286851>. (дата звернення: 27.02.2023).

17. Ухвала слідчого судді Подільського районного суду міста Києва від 2 червня 2020 р. Справа № 758/6153/20. [Електронний ресурс] URL : <https://reyestr.court.gov.ua/Review/93843518>. (дата звернення: 27.02.2023).

18. Ухвала слідчого судді Печерського районного суду міста Києва від 30 жовтня 2020 р. Справа № 757/47112/20-к. [Електронний ресурс] URL : <https://reyestr.court.gov.ua/Review/102989901>. (дата звернення: 27.02.2023).

19. Ухвала слідчого судді Голосіївського районного суду міста Києва від 12 лютого 2021 р. Справа № 752/4250/21. [Електронний ресурс] URL : <https://reyestr.court.gov.ua/Review/94826214>. (дата звернення: 26.02.2023).

20. Ухвала слідчого судді Перемишлянського районного суду Львівської області від 21 травня 2019 р. Справа № 449/429/18. [Електронний ресурс] URL : <https://reyestr.court.gov.ua/Review/81892426>. (дата звернення: 27.02.2023).

21. Ухвала слідчого судді Вищого антикорупційного суду від 16 червня 2020 р. Справа № 991/4842/20. [Електронний ресурс] URL : <https://reyestr.court.gov.ua/Review/89881696>. (дата звернення: 01.03.2023).

22. Ухвала слідчого судді Голосіївського районного суду міста Києва від 17 вересня 2020 р. Справа № 52/14463/20. [Електронний ресурс] URL : <https://reyestr.court.gov.ua/Review/95474179>. (дата звернення: 25.02.2023).

23. Ухвала слідчого судді Голосіївського районного суду міста Києва від 30 червня 2020 р. Справа № 752/6010/20. [Електронний ресурс] URL : <https://reestr.court.gov.ua/Review/90641089>. (дата звернення: 02.03.2023).

24. Ухвала слідчого судді Центрально-Міського районного суду м. Кривого Рогу Дніпропетровської області від 24 грудня 2020 р. Справа № 216/7059/20. [Електронний ресурс] URL : <https://reestr.court.gov.ua/Review/93808091>. (дата звернення: 03.03.2023).

25. Ухвала слідчого судді Ірпінського міського суду Київської області від 29 серпня 2019 р. Справа № 367/6470/19. [Електронний ресурс] URL : <https://reestr.court.gov.ua/Review/83907205>. (дата звернення: 27.02.2023).

26. Вирок Васильківського міськрайонного суду Київської області від 11 жовтня 2022 р. Справа № 752/20362/18. [Електронний ресурс] URL : <https://reestr.court.gov.ua/Review/106689157>. (дата звернення 03.03.2023).

27. Вирок Кузнецовський міський суд Рівненської області від 1 березня 2022 р. Справа № 565/1079/21. [Електронний ресурс] URL : <https://reestr.court.gov.ua/Review/103577231>. (дата звернення: 28.02.2023).

28. Постанова Верховного Суду колегією суддів Трьогої судової палати Касаційного кримінального суду від 17 лютого 2021 р. Справа № 263/10353/16-к. [Електронний ресурс] URL : <https://reestr.court.gov.ua/Review/95042547>. (дата звернення 28.02.2023).

29. Ухвала слідчого судді Голосіївського районного суду міста Києва від 27 грудня 2019 р. справа № 752/26223/1. [Електронний ресурс] URL : <https://reestr.court.gov.ua/Review/90661529>. (дата звернення: 01.03.2023).

30. Ухвала слідчого судді Голосіївського районного суду міста Києва від 23 квітня 2020 р. Справа № 752/7535/20. [Електронний ресурс] URL : <https://reestr.court.gov.ua/Review/90336866>. (дата звернення: 03.03.2023).

31. Ухвала слідчого судді Катеринопільського районного суду Черкаської області від 1 вересня 2020 р. Справа № 698/576/20. [Електронний ресурс] URL : <https://reestr.court.gov.ua/Review/91282085>. (дата звернення: 01.03.2023).

32. Вирок Бородянського районного суду Київської області від 25 листопада 2019 р. Справа № 360/834/18. [Електронний ресурс] URL : <https://reestr.court.gov.ua/Review/85847800>. (дата звернення: 27.02.2023).

33. Вирок Коростишівського районного суду Житомирської області від 19 жовтня 2021 р. Справа № 280/791/18. [Електронний ресурс] URL : <https://reestr.court.gov.ua/Review/100409361>. (дата звернення: 25.02.2023).

34. Вирок Зарічного районного суду м. Суми від 22 лютого 2019 р. Справа № 591/4742/16-к. [Електронний ресурс] URL : <https://reestr.court.gov.ua/Review/80042046>. (дата звернення: 20.02.2023).

35. Вирок Дарницького районного суду м. Києва від 25 червня 2021 р. Справа № 753/4387/21. [Електронний ресурс] URL : <https://reestr.court.gov.ua/Review/98473544>. (дата звернення: 28.02.2023).

36. Вирок Галицького районного суду Івано-Франківської області від 18 січня 2023 р. Єдиний унікальний номер 341/1685/22. [Електронний ресурс] URL : <https://reestr.court.gov.ua/Review/108456744>. (дата звернення: 06.03.2023).

37. Вирок Ніжинського міськрайонного суду Чернігівської області від 6 травня 2022 р. Справа № 730/382/21. [Електронний ресурс] URL : <https://reestr.court.gov.ua/Review/104200785>. (дата звернення: 06.03.2023).

38. Вирок Вижницького районного суду Чернівецької області від 21 вересня 2022 р. Справа № 713/2664/20. [Електронний ресурс] URL : <https://reyestr.court.gov.ua/Review/106351509>. (дата звернення: 03.03.2023).

39. Вирок Добровеличківського районного суду Кіровоградської області від 11 червня 2019 р. Номер судового провадження: 1-кп/387/2/19. [Електронний ресурс] URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/82363877>. (дата звернення: 27.02.2023).

40. Вирок Деснянського районного суду м. Києва від 28 вересня 2021 р. Справа №754/1158/21. [Електронний ресурс] URL : <https://reyestr.court.gov.ua/Review/99920706>. (дата звернення 25.02.2023).

41. Вирок Святошинського районного суду м. Києва від 5 серпня 2022 р. Ун. № 759/15113/20. [Електронний ресурс] URL : <https://reyestr.court.gov.ua/Review/105610136>. (дата звернення: 28.02.2023).

42. Вирок Петропавлівського районного суду Дніпропетровської області від 10 грудня 2020 р. Справа № 188/1545/19. [Електронний ресурс] URL : <https://reyestr.court.gov.ua/Review/93443025>. (дата звернення: 06.03.2023).

43. Вирок Люботинського міського суду Харківської області від 14 травня 2019 р. Справа №630/530/18. [Електронний ресурс] URL : <https://reyestr.court.gov.ua/Review/81719957>. (дата звернення: 26.02.2023).

44. Вирок Павлоградського міськрайонного суду Дніпропетровської області від 17 лютого 2021 р. Єдиний унікальний номер справи 185/502/21. [Електронний ресурс] URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/94939477>. (дата звернення: 06.03.2023).

45. Вирок Баглійського районного суду м. Дніпродзержинська Дніпропетровської області від 21 липня 2022 р. № 178/50/20. [Електронний ресурс] URL : <https://reyestr.court.gov.ua/Review/105384453>. (дата звернення: 06.03.2023).

46. Вирок Вознесенського міськрайонного суду Миколаївської області від 31 липня 2020 р. Справа № 473/4498/19. [Електронний ресурс] URL : <https://reyestr.court.gov.ua/Review/90708755>. (дата звернення: 25.02.2023).

47. Вирок Івано-Франківського міського суду Івано-Франківської області від 29 січня 2008 р. Справа № 1-160-2008. [Електронний ресурс] URL : <https://reyestr.court.gov.ua/Review/1442796>. (дата звернення: 27.02.2023).

48. Ухвала слідчого судді Вищого антикорупційного суду від 18 травня 2022 р. Справа № 991/1625/22. [Електронний ресурс] URL : <https://reyestr.court.gov.ua/Review/104364762>. (дата звернення 04.03.2023).

49. Ухвала слідчого судді Богунського районного суду м. Житомира від 19 квітня 2019 р. Справа № 295/6076/19. [Електронний ресурс] URL : <https://reyestr.court.gov.ua/Review/81343581>. (дата звернення 03.03.2023).

50. Ухвала слідчого судді Орджонікідзевського районного суду м. Запоріжжя від 14 травня 2019 р. Справа № 335/105/19. [Електронний ресурс] URL : <https://reyestr.court.gov.ua/Review/82091261>. (дата звернення: 03.03.2023).

51. Ухвала слідчого судді Вищого антикорупційного суду від 17 березня 2020 р. Справа № 991/2075/20. [Електронний ресурс] URL : <https://reyestr.court.gov.ua/Review/88397971>. (дата звернення: 25.02.2023).

52. Ухвала слідчого судді Катеринопільського районного суду Черкаської області від 3 березня 2020 р. Справа № 698/94/20. [Електронний ресурс] URL : <https://reyestr.court.gov.ua/Review/88005362>. (дата звернення: 06.03.2023).

53. Ухвала слідчого судді Ковпаківського районного суду м. Суми від 29 січня 2020 р. Справа № 592/1231/20. [Електронний ресурс] URL : <https://reestr.court.gov.ua/Review/87219324>. (дата звернення: 06.03.2023).

54. Ухвала слідчого судді Богунського районного суду м. Житомира від 8 вересня 2020 р. Справа № 295/10728/20. [Електронний ресурс] URL : <https://reestr.court.gov.ua/Review/91383000>. (дата звернення: 06.03.2023).

References:

1. Antoniuk, O. A. (2020). Naukovi dysputy shchodo provedennia obshuku pid chas rozsliduvannia kryminalnykh pravoporushen proty hromadskoho poriadku. *Yurydychna nauka - Legal science*, 10 (112), 54–61. URL : <https://doi.org/10.32844/2222-5374-2020-112-10.07>. [in Ukrainian].

2. Vehera, I. (2016). Problemni pytannia uchasti advokata pry provedenni obshuku. *Pidpriemnytstvo, hospodarstvo i pravo - Entrepreneurship, economy and law*, 7, 143-147. [in Ukrainian].

3. Hloviuk, I. V. (2018) Problemni pytannia zabezpechennia nalezhnoi pravovoi protsedury obshuku. *Visnyk Pivdennoho rehionalnoho tsentru Natsionalnoi akademii pravovykh nauk Ukrainy - Bulletin of the Southern Regional Center of the National Academy of Legal Sciences of Ukraine*, 14, 141-149. [in Ukrainian].

4. Derevniak, D. V. (2015) Kryminalistychna taktyka obshuku ta osobystyi obshuk neobkhdnist udoskonalennia. *Kryminalistychnyi visnyk - Forensic Herald*, 2 (24), 104-108. [in Ukrainian].

5. Morozov, D. A. (2018). Osoblyvosti provedennia obshuku pry rozsliduvanni nezakonnogo vyroshchuvannia abo posivu snotvornoho maku chy konopel. *Visnyk Luhanskoho derzhavnogo universytetu vnutrishnikh sprav imeni E.O. Didorenka - Bulletin of the Luhansk State University of Internal Affairs named after E.O. Didorenko*, 1(81), 270-281. URL : <https://journal.lduvs.lg.ua/index.php/journal/article/view/211>. [in Ukrainian].

6. Pertsova-Todorova, L. (2020) «Elektronnyi dokaz» pid chas obshuku. *Podnyi emnytstvo, hospodarstvo i pravo - Entrepreneurship, economy and law*, 6, 243-247. [in Ukrainian].

7. Smirnov, O. S., Teteriatnyk, H. K. (2019) Orhanizatsiino-pravovi pytannia fiksuvannia obshuku tekhnichnymi zasobam. *Pivdennoukrainskyi pravnychnyi chasopys - South Ukrainian legal journal*, 3, 176-179. DOI : <https://doi.org/10.32850/sulj2019.3-42>. [in Ukrainian].

8. Ukhvala slidchoho suddi Vyschoho antykoruptsiinoho sudu vid 31 sichnia 2020 r. Sprava № 991/578/2. (2020) N. p. URL : <https://reestr.court.gov.ua/Review/87359853>. [in Ukrainian].

9. Vyroky Mukachivskoho miskraionnoho sudu Zakarpatskoi oblasti vid 11 lystopada 2022 r. Sprava № 306/753/19. (2022) [Electronic resource] N. p. URL : <https://reestr.court.gov.ua/review/107258228>. [in Ukrainian].

10. Ukhvala slidchoho suddi Leninskoho raionnoho sudu m. Kirovohrada 11 zhovtnia 2019 r. Sprava № 405/7628/19. (2019) [Electronic resource] N. p. URL : <https://reestr.court.gov.ua/Review/85059614>. [in Ukrainian].

11. Ukhvala slidchoho suddi Vyschoho antykoruptsiinoho sudu vid 7 veresnia 2020 r. Sprava № 991/6331/20. (2020) [Electronic resource] N. p. URL : <https://reestr.court.gov.ua/Review/91490496>. [in Ukrainian].

12. Ukhvala suddi Horodotskoho raionnoho sudu Khmelnytskoi oblasti vid 9 hrudnia 2020 r. Sprava № 672/872/20. (2020) [Electronic resource] N. p. URL : <https://reestr.court.gov.ua/Review/93427333>. [in Ukrainian].

13. Ukhvala slidchoho sudu Marhanetskoho miskoho sudu Dnipropetrovskoi oblasti vid 5 kvitnia 2019 r. Sprava № 180/626/18. (2019) [Electronic resource] N. p. URL : <https://reyestr.court.gov.ua/Review/80958067>. [in Ukrainian].

14. Ukhvala slidchoho sudu Krasnohvardiiskoho raionnoho sudu m. Dnipropetrovska vid 1 liutoho 2022 r. Sprava № 204/685/22. (2022) [Electronic resource] N. p. URL : <https://reyestr.court.gov.ua/Review/102880781>. [in Ukrainian].

15. Ukhvala slidchoho sudu Kovelskoho miskraionnoho sudu Volynskoi oblasti vid 23 hrudnia 2019 r. Sprava № 159/3590/19. (2019) [Electronic resource] N. p. URL : <https://reyestr.court.gov.ua/Review/86532686>. [in Ukrainian].

16. Ukhvala slidchoho sudu Podilskoho raionnoho sudu mista Kyieva vid 28 liutoho 2019 r. Sprava № 758/2794/19. (2019) [Electronic resource] N. p. URL : <https://reyestr.court.gov.ua/Review/80286851>. [in Ukrainian].

17. Ukhvala slidchoho sudu Podilskoho raionnoho sudu mista Kyieva vid 2 chervnia 2020 r. Sprava № 758/6153/20. (2020) [Electronic resource] N. p. URL : <https://reyestr.court.gov.ua/Review/93843518>. [in Ukrainian].

18. Ukhvala slidchoho sudu Pecherskoho raionnoho sudu mista Kyieva vid 30 zhovtnia 2020 r. Sprava № 757/47112/20-k. (2020) [Electronic resource] N. p. URL : <https://reyestr.court.gov.ua/Review/102989901>. [in Ukrainian].

19. Ukhvala slidchoho sudu Holosiivskoho raionnoho sudu mista Kyieva vid 12 liutoho 2021 r. Sprava № 752/4250/21. (2021) [Electronic resource] N. p. URL : <https://reyestr.court.gov.ua/Review/94826214>. [in Ukrainian].

20. Ukhvala slidchoho sudu Peremyslianskoho raionnoho sudu Lvivskoi oblasti vid 21 travnia 2019 r. Sprava № 449/429/18. (2019) [Electronic resource] N. p. URL : <https://reyestr.court.gov.ua/Review/81892426>. [in Ukrainian].

21. Ukhvala slidchoho sudu Vyshchoho antykoruptsiinoho sudu vid 16 chervnia 2020 r. Sprava № 991/4842/20. (2020) [Electronic resource] N. p. URL : <https://reyestr.court.gov.ua/Review/89881696>. [in Ukrainian].

22. Ukhvala slidchoho sudu Holosiivskoho raionnoho sudu mista Kyieva vid 17 veresnia 2020 r. sprava № 52/14463/20. (2020) [Electronic resource] N. p. URL : <https://reyestr.court.gov.ua/Review/95474179>. [in Ukrainian].

23. Ukhvala slidchoho sudu Holosiivskoho raionnoho sudu mista Kyieva vid 30 chervnia 2020 r. Sprava № 752/6010/20. (2020) [Electronic resource] N. p. URL : <https://reyestr.court.gov.ua/Review/90641089>. [in Ukrainian].

24. Ukhvala slidchoho sudu Tsentralno-Miskoho raionnoho sudu m. Kryvoho Rohu Dnipropetrovskoi oblasti vid 24 hrudnia 2020 r. Sprava № 216/7059/20. (2020) [Electronic resource] N. p. URL : <https://reyestr.court.gov.ua/Review/93808091>. [in Ukrainian].

25. Ukhvala slidchoho sudu Irpinskoho miskoho sudu Kyivskoi oblasti vid 29 serpnia 2019 r. Sprava № 367/6470/19. (2019) [Electronic resource] N. p. URL : <https://reyestr.court.gov.ua/Review/83907205>. [in Ukrainian].

26. Vyroky Vasylkivskoho miskraionnoho sudu Kyivskoi oblasti vid 11 zhovtnia 2022 r. Sprava № 752/20362/18. (2022) [Electronic resource] N. p. URL : <https://reyestr.court.gov.ua/Review/106689157>. [in Ukrainian].

27. Vyroky Kuznetsovskiyi miskiyi sud Rivnenskoj oblasti vid 1 bereznia 2022 r. Sprava № 565/1079/21. (2022) [Electronic resource] N. p. URL : <https://reyestr.court.gov.ua/Review/103577231>. [in Ukrainian].

28. Postanova Verkhovnoho Sudu kolehiieiu suddiv Tretoi sudovoi palaty Kasatsinoho kryminalnoho sudu vid 17 liutoho 2021 r. Sprava № 263/10353/16-k. (2021) [Electronic resource] N. p. URL : <https://reyestr.court.gov.ua/Review/95042547>. [in Ukrainian].

29. Ukhvala slidchoho suddi Holosiivskoho raionnoho sudu mista Kyieva vid 27 hrudnia 2019 r. sprava № 752/26223/1. (2019) [Electronic resource] N. p. URL : <https://reyestr.court.gov.ua/Review/90661529>. [in Ukrainian].

30. Ukhvala slidchoho suddi Holosiivskoho raionnoho sudu mista Kyieva vid 23 kvitnia 2020 r. Sprava № 752/7535/20. (2020) [Electronic resource] N. p. URL : <https://reyestr.court.gov.ua/Review/90336866>. [in Ukrainian].

31. Ukhvala slidchoho suddi Katerynopilskoho raionnoho sudu Cherkaskoi oblasti vid 1 veresnia 2020 r. Sprava № 698/576/20. (2020) [Electronic resource] N. p. URL : <https://reyestr.court.gov.ua/Review/91282085>. [in Ukrainian].

32. Vyrok Borodianskoho raionnoho sudu Kyivskoi oblasti vid 25 lystopada 2019 r. Sprava № 360/834/18. (2019) [Electronic resource] N. p. URL : <https://reyestr.court.gov.ua/Review/85847800>. [in Ukrainian].

33. Vyrok Korostyshivskoho raionnoho sudu Zhytomyrskoi oblasti vid 19 zhovtnia 2021 r. Sprava № 280/791/18. (2021) [Electronic resource] N. p. URL : <https://reyestr.court.gov.ua/Review/100409361>. [in Ukrainian].

34. Vyrok Zarichnoho raionnoho sudu m. Sumy vid 22 liutoho 2019 r. Sprava № 591/4742/16-k. (2019) [Electronic resource] N. p. URL : <https://reyestr.court.gov.ua/Review/80042046>. [in Ukrainian].

35. Vyrok Darnytskoho raionnoho sudu m. Kyieva vid 25 chervnia 2021 r. Sprava № 753/4387/21. (2021) [Electronic resource] N. p. URL : <https://reyestr.court.gov.ua/Review/98473544>. [in Ukrainian].

36. Vyrok Halatskoho raionnoho sudu Ivano-Frankivskoi oblasti vid 18 sichnia 2023 r. Yedynyi unikalnyi nomer 341/1685/22. (2023) [Electronic resource] N. p. URL : <https://reyestr.court.gov.ua/Review/108456744>. [in Ukrainian].

37. Vyrok Nizhynskoho miskraionnoho sudu Chernihivskoi oblasti vid 6 travnia 2022 r. Sprava № 730/382/21. (2022) [Electronic resource] N. p. URL : <https://reyestr.court.gov.ua/Review/104200785>. [in Ukrainian].

38. Vyrok Vyzhnytskoho raionnoho sudu Chernivetskoj oblasti vid 21 veresnia 2022 r. Sprava № 713/2664/20. (2022) [Electronic resource] N. p. URL : <https://reyestr.court.gov.ua/Review/106351509>. [in Ukrainian].

39. Vyrok Dobrovelychkivskoho raionnoho sudu Kirovohradskoi oblasti vid 11 chervnia 2019 r. Nomer sudovoho provadzhenia: 1-кp/387/2/19. (2019) [Electronic resource] N. p. URL : <https://reyestr.court.gov.ua/Review/82363877>. [in Ukrainian].

40. Vyrok Desnianskoho raionnoho sudu m. Kyieva vid 28 veresnia 2021 r. Sprava № 754/1158/21. (2021) [Electronic resource] N. p. URL : <https://reyestr.court.gov.ua/Review/99920706>. [in Ukrainian].

41. Vyrok Sviatoshynskoho raionnoho sudu m. Kyieva vid 5 serpnia 2022 r. Un № 759/15113/20. (2022) [Electronic resource] N. p. URL : <https://reyestr.court.gov.ua/Review/105610136>. [in Ukrainian].

42. Vyrok Petropavlivskoho raionnoho sudu Dnipropetrovskoi oblasti vid 10 hrudnia 2020 r. Sprava № 188/1545/19. (2020) [Electronic resource] N. p. URL : <https://reyestr.court.gov.ua/Review/93443025>. [in Ukrainian].

43. Vyrok Liubotynskoho miskoho sudu Kharkivskoi oblasti vid 14 travnia 2019 r. Sprava № 630/530/18. (2019) [Electronic resource] N. p. URL : <https://reyestr.court.gov.ua/Review/81719957>. [in Ukrainian].

44. Vyrook Pavlohradskoho miskraionnoho sudu Dnipropetrovskoi oblasti vid 17 liutoho 2021 r. Yedynyi unikalnyi nomer spravy 185/502/21. (2021) [Electronic resource] N. p. URL : <https://reyestr.court.gov.ua/Review/94939477>. [in Ukrainian].

45. Vyrook Bahliiskoho raionnoho sudu m. Dniprodzerzhynska Dnipropetrovskoi oblasti vid 21 lypnia 2022 r. № 178/50/20. (2022) [Electronic resource] N. p. URL : <https://reyestr.court.gov.ua/Review/105384453>. [in Ukrainian].

46. Vyrook Voznesenskoho miskraionnoho sudu Mykolaiivskoi oblasti vid 31 lypnia 2020 r. Sprava № 473/4498/19. (2020) [Electronic resource] N. p. URL : <https://reyestr.court.gov.ua/Review/90708755>. [in Ukrainian].

47. Vyrook Ivano-Frankivskoho miskoho sudu Ivano-Frankivskoi oblasti vid 29 sichnia 2008 r. Sprava № 1-160-2008. (2008) N. p. [Electronic resource] URL : <https://reyestr.court.gov.ua/Review/1442796>. [in Ukrainian].

48. Ukhvala slidchoho suddi Vyschoho antykoruptsiinoho sudu vid 18 travnia 2022 r. Sprava № 991/1625/22. (2022) [Electronic resource] N. p. URL : <https://reyestr.court.gov.ua/Review/104364762>. [in Ukrainian].

49. Ukhvala slidchoho suddi Bohunskoho raionnoho sudu m. Zhytomyra vid 19 kvitnia 2019 r. Sprava №295/6076/19. (2019) [Electronic resource] N. p. URL : <https://reyestr.court.gov.ua/Review/81343581>. [in Ukrainian].

50. Ukhvala slidchoho suddi Ordzhonikidzevskoho raionnoho sudu m. Zaporizhzhia vid 14 travnia 2019 r. Sprava № 335/105/19. (2019) [Electronic resource] N. p. URL : <https://reyestr.court.gov.ua/Review/82091261>. [in Ukrainian].

51. Ukhvala slidchoho suddi Vyschoho antykoruptsiinoho sudu vid 17 bereznia 2020 r. Sprava № 991/2075/20. (2020) [Electronic resource] N. p. URL : <https://reyestr.court.gov.ua/Review/88397971>. [in Ukrainian].

52. Ukhvala slidchoho suddi Katerynopilskoho raionnoho sudu Cherkaskoi oblasti vid 3 bereznia 2020 r. Sprava № 698/94/20. (2020) [Electronic resource] N. p. URL : <https://reyestr.court.gov.ua/Review/88005362>. [in Ukrainian].

53. Ukhvala slidchoho suddi Kovpakivskoho raionnoho sudu m. Sumy vid 29 sichnia 2020 r. Sprava № 592/1231/20. (2020) [Electronic resource] N. p. URL : <https://reyestr.court.gov.ua/Review/87219324>. [in Ukrainian].

54. Ukhvala slidchoho suddi Bohunskoho raionnoho sudu m. Zhytomyra vid 8 veresnia 2020 r. Sprava №295/10728/20. (2020) [Electronic resource] N. p. URL : <https://reyestr.court.gov.ua/Review/91383000>. [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 06.03.2023

Lysenko V., Doctor of Legal Sciences, Professor, Professor of the Department of criminal justice of the State Tax University (Irpın, Ukraine)

SEARCH: PROBLEMS OF IMPLEMENTATION OF PROVISIONS OF CRIMINAL PROCEDURE LEGISLATION IN COURT PRACTICE

Based on the results of the analysis of case law, the article describes the peculiarities of appointing and conducting a search of a dwelling and other premises. The author highlights the most common mistakes in the course of preparing petitions for a search warrant, as well as violations committed by investigators in the course of direct investigative (search) action.

The author defines the purpose of such investigative (search) action and the main areas of investigator's activity in searching for and seizing specific items, things and documents to solve the tasks of criminal proceedings.

The author provides the requirements for motions for a search warrant, and highlights examples from case law regarding the return of such motions for revision, refusal of the investigating judge to satisfy the motion, and granting of a search warrant.

The author examines the peculiarities of judicial practice regarding searches without the investigating judge's warrant in urgent cases. The author identifies the main shortcomings regarding the content of motions submitted to the investigating judge and the justification of the provisions of Part 5 of Article 236 of the CPC of Ukraine.

Given the results of the analysis of judicial practice, the author outlines the main mistakes encountered in the practice of conducting a search in relation to persons who may conduct a search and be present during the search. Attention is drawn to the need for careful selection of witnesses. The author highlights the main shortcomings in terms of entering information about the participants in the search report, inviting witnesses interested in the results of the investigation, including the special regime of criminal proceedings under martial law, etc. The author also highlights the problematic aspects of the use of technical means for recording the course of a search and displaying and preserving its results.

Keywords: procedure for conducting a search; application for permission to conduct a search; investigating judge's decision to authorize a search; participants to a search; recording the course of a search; use of search results in the evidentiary process; conducting a search without an investigating judge's decision in urgent cases.

DOI: 10.33766/2524-0323.102.268-279

УДК: 343.296 (477)

Лукавенко К. С., старший судовий експерт відділу економічних досліджень Харківського науково-дослідного експертно-криміналістичного центру МВС України (м. Харків, Україна)

e-mail: kristinadmitrieva@ukr.net

ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0002-1854-5872>

ВИЗНАЧЕННЯ СУДОВОЮ ЕКОНОМІЧНОЮ ЕКСПЕРТИЗОЮ ЗБИТКІВ, ЗАВДАНИХ УНАСЛІДОК ЗБРОЙНОЇ АГРЕСІЇ ПРОТИ УКРАЇНИ

Унаслідок широкомасштабних воєнних дій російської федерації після 24 лютого 2022 року, які призвели до збитків, ушкоджень і руйнувань у розмірі, за рівними підрахунками, на суму від сотень мільярдів до трильйона доларів США, гостро постало питання захисту порушених прав та інтересів постраждалих осіб. Колосальної шкоди зазнали громадяни України, які втратили своїх близьких і рідних та яким заподіяно фізичні страждання, моральну шкоду, майнові (матеріальні) збитки від знищення та ушкодження майна. Обстрілів зазнали об'єкти військової, транспортної, промислової інфраструктури, об'єкти, що забезпечують життєдіяльність населених пунктів різних форм власності.

Водночас значних збитків зазнав вітчизняний бізнес. Специфічним аспектом шкоди останнього є не лише прямі втрати від руйнувань та знищень, але й упущена